

35
STRÖMMA
hembygdslörening
dec

GODT
NYTT
ÅR!

1988

NR 35 DECEMBER 1988.

STYRELSE OCH FUNKTIONÄRER 1988 - 1989.

Hasse Björkenfeldt, Olivehill	ordf.	401 87
Arne Rådberg, Ripv. 17	v. ordf.	401 80
Kennet Pettersson, Lärkst.11	kassör	412 74
Olle Ohlsson, e. kassör under tiden		
Kennet gör sin värnplikt		400 33
Guðrun Gröndahl, Alrotsv. 1	sekr.	400 80
Gunnar Håkansson, flyttat fr. Strömma.		
Sigvard Lönnquist, Fågelbrov.2	hedersled.	401 45
Vivianne Pettersson	suppl.	410 98
Britt-Marie Ohlsson	"	400 33
Margareta Hedlund	"	405 36
Gunvor Öhman	"	405 85
Hasse Lindström	revisor	405 52
Åke Eriksson	"	404 68
Ulla Jonsson	rev.-suppl.	405 52
Tommy Hedlund	valberedn.	405 36
Edgar Pettersson	"	412 74
Monica Ohlsson	sammank. t. festkommittén	405 67
Gunilla Pettersson	"	412 74

Redaktör: Tommy Rådberg, Haninge . 0750/288 79
Övriga i redaktionen är: Hasse Björkenfeldt,
Britt-Marie Ohlsson och Guðrun Gröndahl.

Författarna är själva ansvariga för det skrivna.

Flocka gärna material ur tidningen, men uppge källan.

Medlemsavgift: vuxen 50:-/år. Barn och ungdom 5:-.
POSTGIRO 98 57 43 - 4 STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING.

Museet hålls öppet efter överenskommelse med
Sigvard tel. 401 45 eller Guðrun 400 80.

Hemslöjdsgrupp: Alice Tannsjö, Marianne Sandorff,
Guðrun Gröndahl.

Muséigrupp: Britt-Marie Ohlsson, Gunilla Pettersson
och Monica Ohlsson.

Julklapp 1988

Julklappar skall vara spännande och överraskande. Det blidde inte en julväst det blidde en Julknapp. Knapp har kommunens kulturkassa blivit. Det stöd föreningen tidigare åtnjutit i form av vår RangXeroxade skrift med kommunens apparat, har förbytt i en desperat faktura på nästan trettusenspen för 1988.

Det var julknappen. -

Men vi kommunen har äntligen fått ett funktionellt Bibliotek.

" Tun-Olle " kan glädja sig åt att det inte blev den byråkratiskan i den tidens aningslösa utopier.

Vår förening har ställt upp på kommunens festiviteter, så ock på invigningen av " runda huset ", solidariskt.

" Happening ", improvisationer, hör till ett aktivt föreningsarbete. Men är störande för budgeten.

Härmed inbjuds samtliga i Kommunfullmäktige att bevista vår Julmarknad, den 26 nov 10 -15, lördag. Fågelbrovägen 1, Välkomna, gör en personlig kulturrell insats. Spännande och överraskande i positiv gemenskap.

Vi är inte malliga, vi är stolta över vad våra medlemmar har gjort - en fungerande samlingslokal i Strömma-Värmdö.

OBS kom tidigt, vår kultur-tårta " Malma-kakan" endast i begränsad upplaga.

VÄLKOMNA ALLA

Hasse Björkenfeldt
ordförande

PROTOKOLL FRÅN STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENINGENS
FÖRENINGSMÖTE SÖNDAGEN DEN 23 OKT. KL. 10⁰⁰.

1. Ordförande hälsade alla välkomna och förklarade mötet öppnat.
2. På fråga om mötet varit stadgeenligt utlyst blev svaret ja.
3. Hasse Björkenfeldt valdes till mötesordförande och Gudrun Gröndahl till sekreterare.
4. Arne Rålberg och Edgar Pettersson valdes som justeringsmän.
5. Ärendet, som gällde ändring av §4 i stadgarna, godkändes av mötet. Den gamla texten lød: Årsmötet hålles senast 1 maj..... Den nya texten lyder: Årsmötet hålles senast under maj månad.....
6. Ordförande tackade för visat intresse och avslutade mötet.

vid protokollet *A. Gröndahl* .....

justeras *Edgar Pettersson* .....

Arne Rålberg .....

RAPPORT FRÅN ARBETSDAGEN.

Samtidigt med att föreningsmötet utlystes, så utlystes även arbetadag samma dag. Efter föreningsmötet startade därför några arbetsgrupper med olika uppgifter. Arbete finns ju gott om i vår hembygds-gård som du vet.

Damerna startade att planera och börja möblera upp i övervåningen, där det skall bli kontor och arbetsrum i det inre rummet och musérum för kvinno-redskap i det yttre, bland annat vävstol, spinnock, mangel mm. Meningen är att den som sen känner för det, skall kunna gå upp dit och arbeta. Sigvard hade panelat och isolerat däruppe, så det kändes skönt och ombonat när man kom in där. Allt kunde naturligtvis inte ställas i ordning nu. Det kommer att ta lång tid. Men vi tror vi vet hur vi vill ha det nu.

Herrarna höll sig till utejobb. Några färdigställde och målade Friggeboden i samma färg som Stockstugan. En del av den skall inredas till toalett och resten skall användas som förvaringsbod. Träd fälldes och grävning för elkabel och vatten klarades av. Dessutom fick de motionera sina starka armar för att hjälpa damerna flytta på en del skåp.

Efteråt bjöds alla på smörgås och jättegod ärtsoppa som Gunilla Pettersson kokat.

De som var där och arbetade denna dag var: Britt-Marie Ohlsson, Monica Ohlsson, Viola Karlsson och Gudrun Gröndahl. Hasse Björkenfeldt, Benny Ohlsson, Edgar Pettersson, Arne Rådberg, Olle Ohlsson och Sigvard Lönnquist. Rolle Lönnquist hade varit där ett par dar tidigare innan och jobbat. Alice Tannsjö ville så gärna ha varit med, men kände sig inte riktigt pigg utan satt hemma och målade korgar till föreningen istället.

Godrun

1665-års plakat om mått och vikt,
som fastställer tunnans indelning
i kannor och kappar.

George Stiernhielm spelar en avgörande
roll för enhetsverkets fullbordan

1 An = 60 kannor = 157 l
1 Tunna = 48 kannor = 125,6 l
1 Ankare = 15 kannor = 39,25 l
1 Pjårding 12 kannor = två åttingar

1 Kanna = 2 stop = 2,6 l
1 Stop = 4 kvarter = 1,3 l
1 Kvarter 4 ort (Jumfrur å 8,18 cl)

Större tunnor fanns

1 Lågel (import/Arrak) 600 l
1 Oxhuvad * / rödvin 225 l

Ill: J Seymour: De gamla
hantverken

Hasse B

ATT BRYGGA SITT EGET JULÖL.

Ingen jul utan hembrygd dricka var tänkbar förr i tiden. Kanan med det nybryggda ölet vandrade runt julbordet. Till och med djuren och toaten skulle ha sin andel på julaftonen. Uppdykande gäster fick drickastopet i näven som ett välkomnande. Eftersom arbetet runt omkring bryggningen och själva ölet var så viktigt, speciellt till julen, bestämde jag mig för att ta reda på hur det gick till. Jag har tyvärr aldrig själv varit med om att brygga öl. De flesta gammaldags beskrivningar i gamla och nya böcker är så omständliga och långa. Därför har jag skalat bort och kortat ner så mycket som möjligt, men ändå försökt få med det väsentliga.

HUR MAN FÖRBEREDDE MALTEN.

Till brygden användes helst råg, eller hälften råg och hälften korn, som lades i ett bryggar med tapphål. I botten, framför tapphållet, hade man först lagt en ristvaga. Sen hällades så mycket vatten över säden så det täckte väl. Det kallades att lägga säden i "stöp". Efter ett par dygn tappade man av vatten men den fuktiga säden fick ligga kvar och svälla efter. Man kunde också lägga säden i en säck och placera säcken i ett dike eller dylikt för att svälla.

Efter stöpnigen skulle såden "mältas". Det vill säga, man skulle få kornet att grodda sig. För den skull behövdes det lagom värme. Den som hade badstuga kunde ordna det där, annars utnyttjade man den goda stugvärmen. Mältan vändes ofta för att gro jämnt. Det tog ca 3 dagar. När groddarna växt så långa att kornen hängde ihop, "ålat sig", sköljde man dem. Sedan skulle maltet hettas upp för sötning. De som använde badstuga, värmdes upp den, kastade vatten på ugnen så det bildades ånga. När maltet var så hett att man inte kunde ta i det med handen, var det klart. De som inte hade badstuga, fick hetta upp maltet på plåt i bakugnen.

Efteråt skulle maltet torka. Man "spjälade" isär maltet och lade det på spjälor högt upp i badstugan och nu eldades för fullt. Helst lades en grov kubbe i elden som fick den att ryka, för att maltet, konserverat av röken, ej skulle surna.

För att underlätta och hålla ihop maltet, så inga korn hamnade på golvet och blev smutsiga, användes ibland en "maltsnika", ett stort säll.

När maltet var torkat, maldes det på en handkvarn, liknande den som vi har i Stockstugan.

NU TILL SJÄLVA BRYGGNINGEN.

Efter alla dessa förberedelser kom man då till själva bryggningen. Den gick till så, att det malda maltet lades i ett stort kar. Man hällde ljummet vatten på, så att det bildades som en tjock gröt - "misk". Den skulle stå och sötna ca en timme, medan man rörde i den då och då. Sen spädde man med kokhett vatten. Efter omrörning kokades misken och silades genom halm. Ville man ha extra styrka, lade man hackad, rå potatis ovanpå halmen före silningen. Den som bryggde stor sats och hade tillgång till stort kar med dubbla bottnar, lade halm i botten på karet, lade den

lösa botten, som var delad i två halvor och genomborrad med hål, över. Den fästes väl fast i sidorna med träpinnar, så den inte kunde flyta upp under bryggningen. Nu slogs hett vatten i karet för att värma det. Vattnet tappades av och värmdes på nytt. Slogs åter i karet. Maltet blandades i och rördes om ordentligt. Vätskan tappades ur och värmdes på nytt och slogs över. På så sätt mäs-kades det tills man fått angenäm styrka och smak. På slutet smaksattes det med avkok från humle. Eller pors. Ibland enbär. Denna vätska kallades "vört".

Nu tillsattes jästen och drickan skulle ösas så "att fradgan stod". Man tog skopor fulla av vört och lät den från stor höjd rinna tillbaka ner i karet. Drickan skulle sen jäsa ett dygn innan den tappades på tunna. Om vörten var för varm, jäste den för häftigt och gav ett surt öl. För att motverka det, kunde man lägga i ett par råa alträ. Om drickat var för kallt och inte ville komma igång med jäsningsen, lade man istället i heta stenar eller glödgade järn (stryklod).

För att få bättre färg på ölet kunde man blanda i sot eller svart kaffe.

Efter alla de här turerna tappades ölet på tunna, inte för fullt, för då kunde tunnan sprängas. Nu hade man förhoppningsvis fått ett starkt och gott öl där "fradgan stod som en hatt".

Den som hade hoppats att få lära sig brygga öl efter min lilla artikel, känner sig nog besviken. Min förhoppning har bara varit att försöka förklara, så enkelt som möjligt, alla de olika arbetsmoment som ingick i bryggning av öl och hur tidskrävande arbetet var. Alla riter och skrock har jag hoppat över. Det får bli en annan gång.

Gudrun.

GOD JUL

Fulklayptips 1908

Eau de Cologne No 512, liljekonvalje, god kvalitet, flaskan
sedd med skrudpropp. Höjd 14½ cm. Pris 0,60 pr flaska.

Tjärtvål rekommenderas af her läkare
som det bästa och verksammaste läke-
medel mot finnar, solbränna, fräknar, kviss-
lor, hudutslag och andra hudsjukdomar;
likaså förhindras genom densammes bruk
de flesta hudsjukdomars uppkomst.

Docka No 3479. Porlinsbulvud med vackert i
mycket treffliga kläder. Lösa strumpor och skor sa-
liga leder i hals, armar och ben. Höjd c:a 25 cm
1,30 pr st.

Omtyckta leksaker

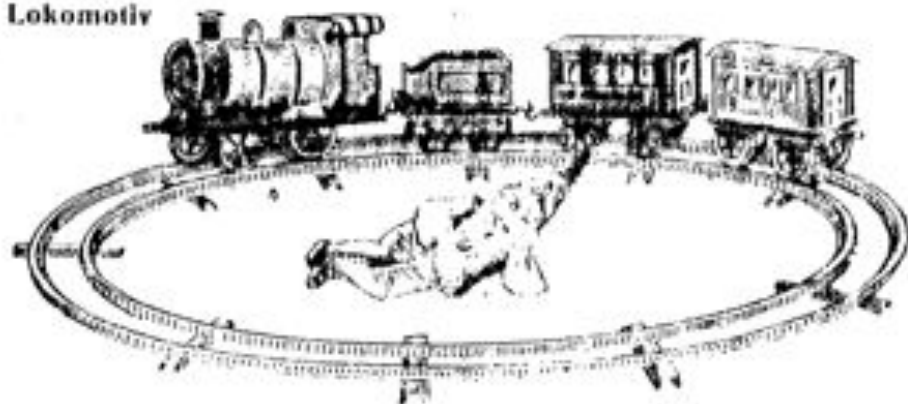
1878 och 1882

Ångmaskin

No 3528, tillverkad af tjockt ässtag, m. underlag af plåt och träl t. Utan hvisselpipa. Eldas med sprit. Höjd med skorsten ca 24 1/2 cm. Pris 1,70 pr st.

Lokomotiv

Järnvägståg No 4645 är tillverkad af tjockt plåt och målad i tre olika färger. Det består af lokomotiv, en tender och 3 vagnar. Lokomotivet är mekaniskt och efter uppdragningen går tåget en lång stund. Rålsens L. 2d är ca 1,400 mm. Mycket starkt och välgjordt samt synnerligt omtyckt. Pris 3,50 pr st.

MALMA QVARN 1884

VI ÄR SÅ LESSNA,
SÅ LESSNA,
SÅ LESSNA.....

Kommunen har helt plötsligt dragit in bidraget som vi haft för vår tidning. Det kommer att kosta föreningen ca 2.000:- kr. om året extra ungefär. Det känns svårt för oss. Hur skall vi göra? Sluta med tidningen? Bara ge ut 2 nummer per år i stället för 4 som vi gör nu? Göra färre sidor i varje nr?

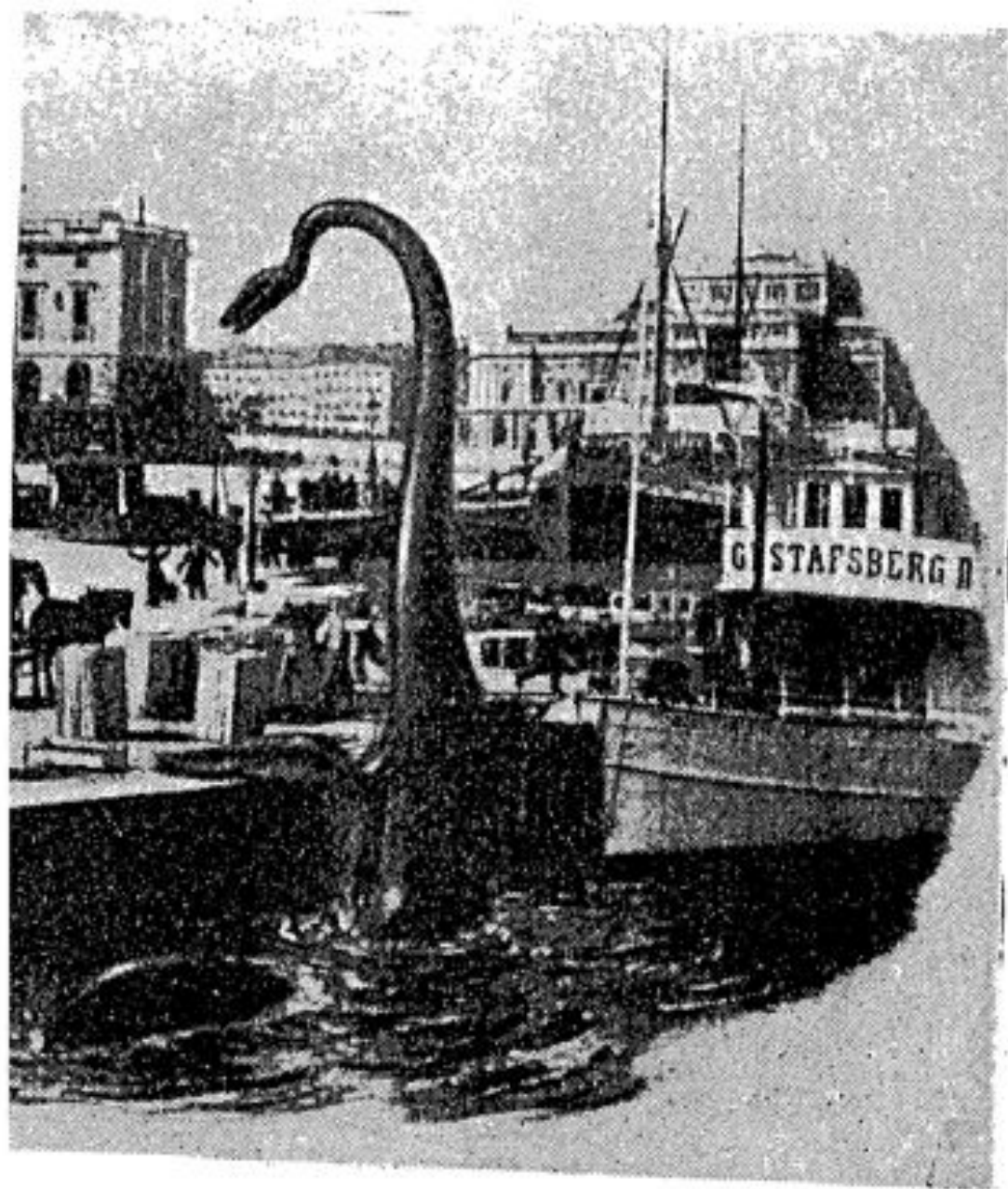
Fundera på hur Du tycker och hör av Dig till redaktionen sen.

Vi får fortfarande föreningsbidraget, lika som alla andra föreningar. Men vi har ju ambitionen, att ge ut ett medlemsblad med lite lokalhistoria och information om målådet. Vi har även ett museum som skall hållas iordning och visas, både för enskilda och för grupper. Därför tycker vi nog att vi gjorde skäl för det extra bidrag, som vi fått under alla tidigare år. Men som nu då helt plötsligt dragits in, utan att vi blivit informerade om detta i förväg. Vi fick bara, helt plötsligt, en faktura på 1.400:- kr för tryck av de 3 första numren 1988.

Därav våra tårar.

Gudrun.

Svanödlan Plesiosaurus
vid Skeppsbron i Stockholm.

EN VINTRIG SKÄRGÅRDSHISTORIA.

Skeppare Ö. hade fastnat i en snödriva efter vägen. Länsman kosmer körande och ryter åt skepparen att han skall hålla sig ur vägen. Men skepparen blir förbaskad och ber länsman kyssa sig i..... Länsman kör iväg men kosmer snart tillbaka med fjärdingsman och ett par andra vittnen. Han stannar och frågar skepparen:

-- Erkänner du nu att du bad mig kyssa dig i.....

Skeppare Ö. svarar:

-- Ja, men jag har ångrat mig, så du slipper.

GG.

----- + -----

ETT TRÖSTENS ORD.

En fiskargubbe som blev änkeman för tredje gången gick till missionshuset för att söka tröst. Och predikanten predikade om det kommande livet!

-- Tänk hur härligt det skall bli. Däruppe skall vi alla mötas en gång. Äktenskap skall åter knytas samman.....

På hemvägen mumlade gubben för sig själv:

-- Va skulle ja där å göra. Jag gick ju dit för å få tröst åsså skrände han opp mej på de häringa vise.

GG.

----- + -----

ALLT GICK INTE FÖRLORAT.

En fiskare hade drunknat och brodern berättade för en av gästerna på gravölet:

-- Dom hitta mössa å bössa å skredstången å pålsen å matspannet som låg i båten, så det var egentligen bara själva livet som gick förlorat.

GG.

----- + -----

FÖRÖRENINGAR.

Med anledning av rapporterna om luft- och naturföroreningar, vilka orsakats av mänsklighetens utvecklingsbehov.

Runt om i Sverige det snackas om "tocket"
-Nu är det kört, nu har vi lagt på locket
på den välfärd vi under århundran byggt,
vi trodde allting skulle bli tryggt.

För länge sen vi skippade naturprodukten
-det skulle va konstgjort gubevars, men lukten
den fick man nog bortse ifrån.
Den teknik vi haft får vi betrakta som lån!

Det börjar bli dags att återställa!
Mot Moder Natur har vi ej varit snälla.
Det är dags att bekänna synder och laster
och sluta med förbränningsmaskiner och plaster.

Nu när morgondagen snart kommer att randas
vi bör tänka på att våra barn behöver andas,
spara lite av natur och luft till dom -
lite mindre välfärd för oss, - det är det,
det handlar om.

Alf Martinsson, Fagervik.

XXXXXX XX XXXXX
*****

I Sameland, långt upp i Nord,
fanns de osakaste makar man sett på vår jord.
Enok Nitti är det namn gubben bär
Sirkka Nitti hans hustru är.

Alf Martinsson, Fagervik.

VÄSTINDISK MORGONBÖN.

Lär mig den underbara läxan att jag ibland har fel.

Herre, Du vet bättre än jag, att jag blir äldre för var dag och en dag kanske blir mycket gammal.

Bota mig från den ödesdigra vanan att tro att jag alltid måste yttra mig om allting.

Befria mig från föreställningen att jag alltid måste hjälpa till att lösa de andras problem. Hjälp mig att ta hänsyn till alla omständigheter utan att vara lynnig, att vara hjälpsam utan att mästra. Med min enorma mängd av visdom verkar det synd att inte använda den - men Du vet, Herre, att jag behöver några vänner kvar.

Avhåll mig från att underhålla andra med en ändlös rad detaljer - ge mig vingar - så att jag kommer fram till poängen.

Försegla mina läppar, när det gäller mina egna krämpor. De tilltar och det blir allt ljuvligare att äta dem om och om igen.

Jag törs inte be om nåden att njuta av andras historier, men hjälp mig åtminstone att uthärda dem med tålamod.

Jag vågar inte be om bättre minne men en växande ödmjukhet och mindre tvärsäkerhet, när det kolliderar med vad andra minns.

Lär mig den underbara läxan att jag faktiskt har fel ibland.

Låt mig vara förraftig och mild. Jag vill inte bli ett helgon - en del av dem är svåra att leva med - men en sur gammal människa utgör kronan av djävulens arbete.

Ge mig gåvan att upptäcka goda ting på oväntade platser och talanger hos obegåvade människor. Och ge mig nåden att få säga det till dem.

Insänt av Alice T.

V I S S T E D U A T T
 .....

av Värmdö Kyrkas kyrkokörs ca 50 deltagare, har vi ett 15-tal boende inom vårt hembygdsområde.

Värmdö Kyrkokör, som bygger helt på boende inom Värmdö församling, är en kör med mycket hög ambitionsnivå och har, vid ett flertal tillfällen, framfört verk som givit många kritisk musikalysnare anledning att återkomma till deras konserter.

Närmast av de större verken på programmet står Mozarts Requiem. Preliminärt datum för framförande är den 16 april 1989.

Just nu arbetar man inför Kyrkans största och kanske vackraste Högtid, Julen, och vill med anledning av detta passa på att inbjuda er alla till:

ADVENTSKONSERT

i Värmdö Kyrka söndagen den 11/12 kl. 17⁰⁰

Medverkar gör Värmdö Kyrkokör samt Kyrkans alla barnkörer under ledning av Sten Högge.

Entrén är som vanligt fri.

Till sist vill jag från Kören, Barnkörerna samt deras ledare Sten Högge, framföra till er alla en hälsning med tillönskan om:

E N G O D J U L O C H G O T T N Y T T Å R

Tommy

Julklappsbekymmer?

GÖR ETT BESÖK I MUSEETS PRESENT-
HÖRN!

DET FINNS EN HEL DEL ATT VÄLJA PÅ
NU INFÖR JULHELGEN.

ALL FÖRTJÄNST PÅ FÖRSÄLJNINGEN GÅR
OAVKORTAT TILL FÖRENINGENS ARBETE MED
MUSEET.

ELLER VARPÖR INTE GE BORT EN PRENUMERA-
TION PÅ VÅRT MEDLENSBLAD FÖR 1909?

HAR DU INTE MÖJLIGHET KOMMA PÅ VÅR
JULMARKNAD OCH SE VAD VI HAR, SÅ RING
NÅGON AV OSS. TELEFONNUMMER TILL OSS
FINNS PÅ SIDAN 2. DÅ KAN VI ÖPPNA
MUSEET OCH VISA DIG VAD VI HAR ATT
BJUDA PÅ.

V Ä L K O M M E N I

God Jul

Godt Nytt År

LORDAG 26 nov

10-15

**JUL
MARKNAD**

KAFFE MUSIK GLÖGG

FÖRSÄLJNING AV

JULPYNT OCH BAKVERK

SKINKLOTTERI

STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING

FÄGELBROVÄGEN 1

139 00 VÄRMDÖ